

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár szakmai beszámolója

„A FSZEK Ballagi-gyűjteményében található egyedi, muzeális kiadványok restaurálása” című pályázatról

Pályázati azonosító: **208111/00070**

Pályázatunk a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményének védett, muzeális dokumentumainak restaurálására irányult. A megítélt összeg 10 muzeális könyv helyreállítására biztosított fedezetet. A restaurálást Kalocsai László egyéni vállalkozó végezte el.

A Budapest Gyűjtemény állományába tartozó dokumentumok jelentősége:

A Fővárosi Könyvtár 1911-ben vásárolta meg a Ballagi-gyűjteményt. Eredeti tulajdonosa, összeállítója Ballagi Géza (1851-1907) történész, akadémikus, a sárospataki jogakadémiai tanára, országgyűlési képviselő volt, aki elsősorban a magyar politikai kérdések 18-19. századi irodalmát gyűjtötte, különös tekintettel, a röpiratokra, a vitairatokra és a választási nyomtatványokra. A művek magyar, német, francia, valamint latin nyelvűek. A magángyűjtemény a megvásárláskor körülbelül 9700 művet tartalmazott, ezek egy része már ekkor kolligátumokba kötve került az állományba. Jelenleg ez a 441 gyűjteményes kötet, benne 4830 mű, alkotja a Ballagi-gyűjteményt.

A magyar politikai gondolkodás fejlődését kutató történészek számára a gyűjtemény páratlan forrás, eszmetörténeti értékei miatt egyre több egyetemi oktató hívja fel diákjai figyelmét az anyagra.

A kötetekben szereplő művek nagy része máshol már elérhetetlen, mivel a rövidebb terjedelmű vitairatok műfaji okokból az átlagosnál lényegesen veszendőbb kiadványok. A könyvtár rekonstrukciója (1997-2000) óta raktári elhelyezésük szakmailag megfelelő, sajnos azonban a korábbi hanyattatások nyomai több példányon is meglátszanak. Bár régiségeink védettek, olvasóink számára hozzáférhetőek. Magyarország legnagyobb közkönyvtárában e könyvek forgása nagyobb, mint amit koruk, állapotuk alapján biztonsággal elviselnének, lapjaik, kötéseik, fűzéseik az esetenkénti intenzív használat miatt óhatatlanul erősen rongálódtak. Ezen felül a kolligátumok szétesése is komoly állományvédelmi veszélyek forrása. Pályázataink elsődleges célja, hogy a Ballagi-gyűjtemény restaurálásra szoruló köteteit minél egységesebb formában, ha lehetséges, az eredeti kötések megtartása mellett állítsuk helyre.

A Budapest Gyűjtemény állományából az alábbi kiadványok restaurálására kerülhetett sor az NKA-támogatás segítségével:

Félvászon kötésű könyvek (Ballagi Géza politikai röpiratgyűjteménye); 10 kolligátum-kötet

Raktári jelzet: Ballagi 80, Ballagi 85, Ballagi 86, Ballagi 257, Ballagi 258, Ballagi 261, Ballagi 340, Ballagi 343, Ballagi 392, Ballagi 393

A restaurátor a helyreállítási munkafolyamatot az anyagvizsgálat elvégzésével kezdte, majd köteteket mechanikus, száraz tisztításnak vetette alá. Ezután a kötések leválasztotta a könyvtestekről, illetve megtörtént az eredeti kötészíj és a borítópapírok leválasztása is a kötészíjlemezről. Ez utóbbiakat tisztította, majd következett a kártevővédelem és a konzerválás. A kötetek eredeti fűzését állapotfelmérés után a restaurátor megtartotta vagy eltávolította.

A következő munkafázis az előzékek leválasztása, a belívek szétválasztása, valamint a korábbi javítások, ragasztások eltávolítása volt. Ezt követte a kötetek lapjainak, íveinek, és az előzéklapoknak a tisztítása, szükség szerinti semlegesítése, az állapotuk által megkívánt módokon. (CaOH fürdő, Neschen fólia, Bookkeeper). A restaurátor a lapokat, íveket és előzéklapokat ahol szükséges volt papíröntéssel, illetve japánpapírral javította, kiegészítette, valamint megerősítette. Ezután az íveket újra fűzte vagy az eredeti fűzést megerősítette. A könyvtestet ezt követően alkalmassá tette a konzervált, javított vagy az újra készített kötés hordozására, majd kialakította az oromszegőket. A restaurálást az az eredeti borító anyagokkal (gerincvászon és borító papírok) elkészített új kötések visszahelyezésével fejezte be.

(További részletek és fényképek a mellékelt dokumentációban.)

A szakmai beszámoló a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár honlapján, az alábbi linken található meg: <https://fszek.hu/page/palyazatok>

Ezúton köszönjük meg a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtárak és Levéltárak Kollégiumának a támogató döntést, amivel elősegítették a ránk bízott értékek megőrzését.

Budapest, 2023. november 15.

Nagy Gábor

Nagy Gábor

pályázati felelős

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

EGYEDI DOKUMENTUMOK RESTAURÁLÁSA (10 KÖTET)
FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR

NKA Könyvtárak és Levéltárak Kollégiuma, pályázat azonosító: 208111/00070
2023 szeptember 28.

Könyvek állapotleírása

A Ballagi gyűjtemény kiválasztott példányai sérült, hiányos kolligátumok, szakadt, többnyire leszakadt vagy hiányzó táblájú félvásznon kötésekkel, többféle, márvány mintás myomdai vagy kézi festésű papír borítással. A kötések anyagai többnyire szennyezettek, szakadozottak, hiányosak, néhol gombakártevők tevékenységének nyomaival, több helyen vízkár, nedvesedések nyomaival.

Oromszegők eredetileg nem készültek.

A művek kötéstáblái – többnyire a sarkoknál – hiányosak, a borító papírok leginkább a tábla éleken sérültek, kopottak.

Minden kötet erősen savas, a széleken többnyire szakadozott, hiányos előzésekkel, és beragasztott ex librissel rendelkezik.

A könyvtetek állapota változó, gerincük gömbölyűsége laposodott, illetve ellenkező irányba fordult, ami a terhelhetőséget (olvashatóságot) jelentősen rontja.

A jellemző technológia szerinti befűrészelt zsinigre történő fűzések elengedtek, szakadozottak, a lapok megtartása megszűnt. Korrekció nélkül a javított, konzervált eredeti kötéstáblát, vagy az új kötést nem tudják megtartani.

Több kötetben a lepusztult fűzés következtében egyes lapok rögzítés nélküliek, kiesnek. A kötetek kolligátum jellege miatt elpiszkolódott, erősen gyűrött és szakadt, hiányos lapok – sok esetben a magas facsiszolat tartalom miatti előrehaladott savas bomlás nyomaival – szintén több kötetben találhatóak.

Elvégzett beavatkozások

Dokumentáció készítése az állományvédelmi beavatkozások teljes folyamata alatt.

Anyagvizsgálatok elvégzése (anyagfajták, savtartalom meghatározása, festékek, bélyegző festékek, tinták, ragasztó anyagok).

Mechanikus, száraz tisztítások.

A kötések leválasztása a könyvtetekről, eredeti kötészívon és borítópapírok leválasztása a kötéstáblákról, tisztítások, megelőző kártevővédelmük, konzerválásuk.

Állapot szerint az eredeti fűzés megtartása, vagy eltávolítása.

Előzések leválasztása, belívek szétválasztása, korábbi javítások, ragasztások eltávolítása.

A kötetek lapjainak, íveinek, és az előzéklapoknak a tisztítása, szükség szerinti semlegesítése, állapotuk szerint szükséges módokon (CaOH fürdő, Neschen fólia, Bookkeeper).

A kötetek lapjainak, íveinek, és az előzéklapoknak a javítása, kiegészítése, megerősítése (papíröntés, japánpapírral történő kiegészítések, javítások).

Az ívek újrafűzése, vagy az eredeti fűzés megerősítése.

Könyvtest kialakítása a konzervált, javított vagy újra készített kötés hordozására.

Oromszegő készítése.

Új kötés készítése az eredeti borító anyagok (gerincvásznon és borító papírok) visszahelyezésével.

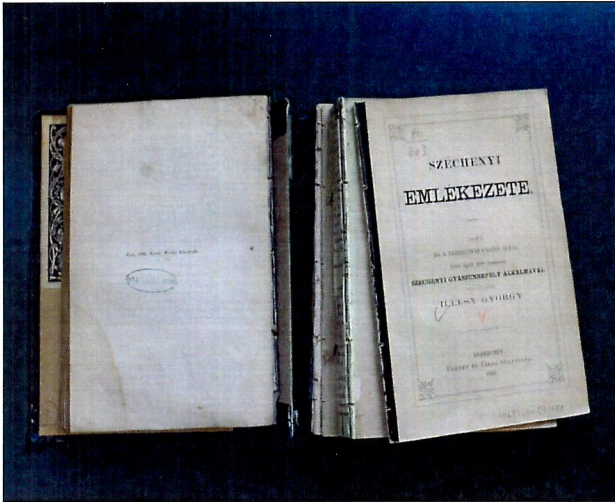
Részletezés

beavatkozás	érintett kötet									
	80	85	86	257	258	261	340	343	392	393
savas borítópapírok és előzékek semlegesítése (CaOH)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
savas belívek semlegesítése (CaOH)				x	x		x	x	x	x
savas belívek semlegesítése (Neschen fólia)		x		x		x		x		x
savas belívek semlegesítése (Book-keeper oldat)	x		x			x			x	x
oldódó pecsét levédése	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
előzéklap pótlása	x						x			
tábla pótlása (hátsó)							x			
új fűzés készítése		x		x		x		x	x	x
meglevő fűzés megerősítése	x		x		x		x			

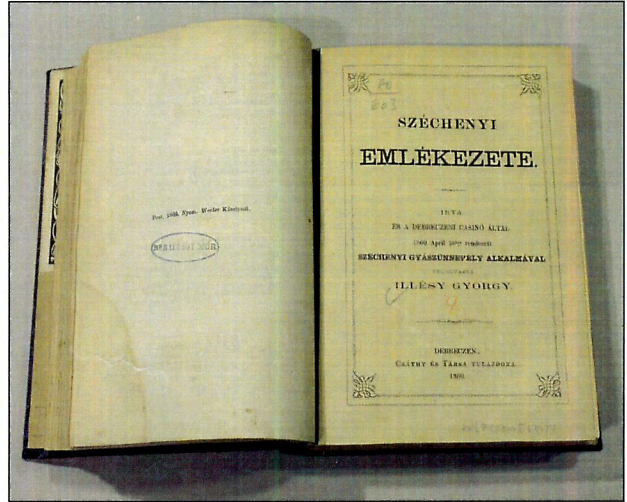
A konzerválás, restaurálás során használt anyagok jegyzéke:

mechanikus tisztítás:	<i>Wishab radírszivacs (Ceiba kat. 40111), radírpör, latex szivacs, mikroszálas törölkendő, puha szőrű ecset</i>
színezékek, bejegyzések rögzítése:	<i>Regnal SI, ciklododekán, Klucel G</i>
keményítő, enyv eltávolítása:	<i>lokális CMC zselés duzzasztás (esetenként Beerzym Amyl enzim vizes oldata (0,5-1% tartalommal) után mechanikus, karbamid</i>
korábbi javítások eltávolítása:	<i>szerves oldószerek szükség szerinti keverékei (alkohol, könnyűbenzin, acetón, toluol, etil-acetát, dimetil-formamid)</i>
tisztítószer:	<i>zsíralkohol, glutofix</i>
semlegesítés:	<i>CaOH, Bookkeeper, Neschen R40</i>
fertőtlenítés, preventív gombavédelem:	<i>preventol, thymol alk. old.</i>
utántenyezés, megerősítés:	<i>glutofix, Klucel G, zselatin</i>
ragasztók:	<i>búza- és rizs keményítő, PVAc, glutofix, enyv</i>
javítások, kiegészítések:	<i>papírpép, japánpapírok, fátyolpapír, lehetőség szerinti korabeli eredetű semlegesített papírok, tartós papír, merített papír</i>

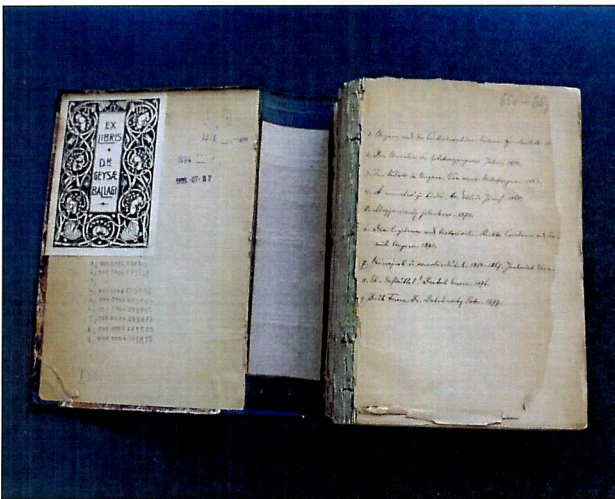
Az elvégzett beavatkozások 170 munkaórát vettek igénybe.

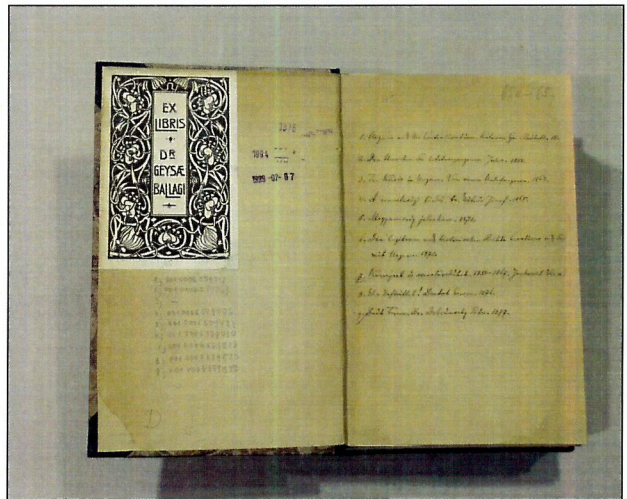
BALLAGI 80

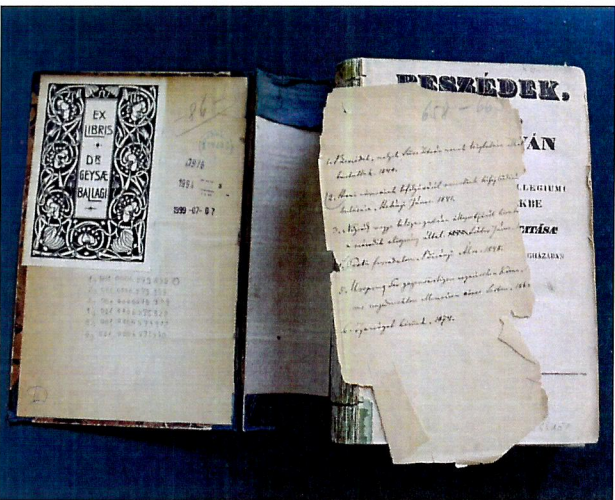
BALLAGI 80

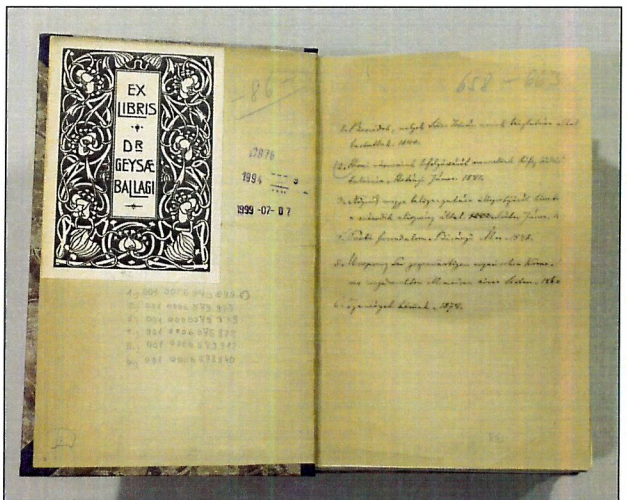
BALLAGI 85

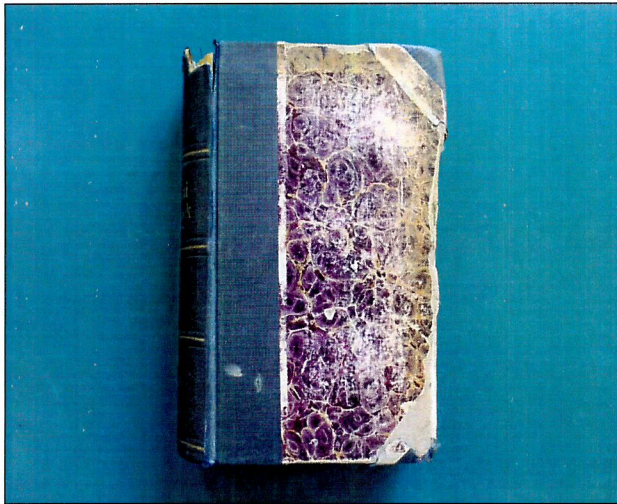
BALLAGI 85

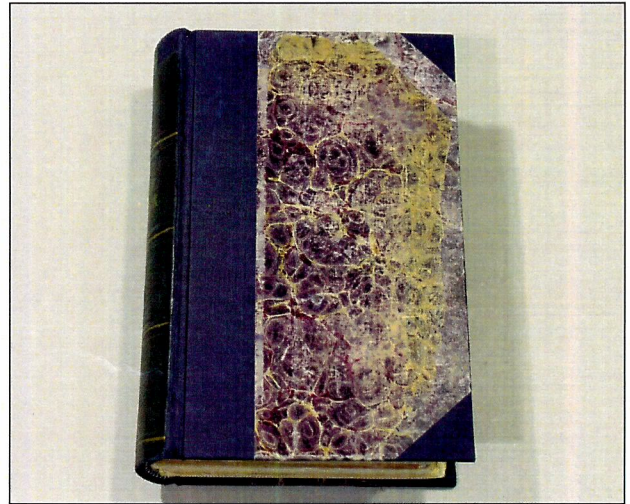
BALLAGI 86

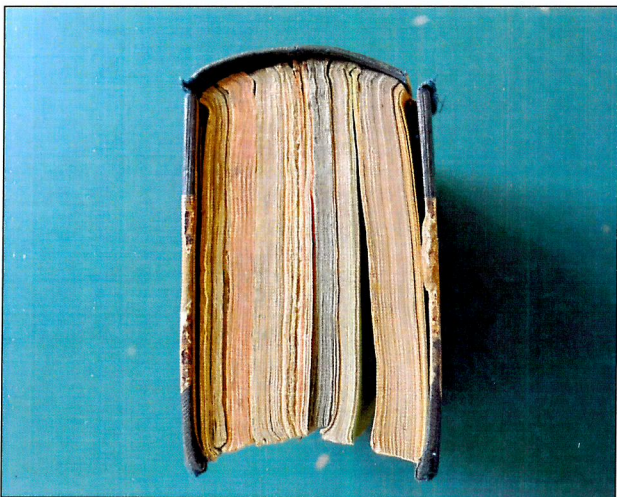
BALLAGI 86

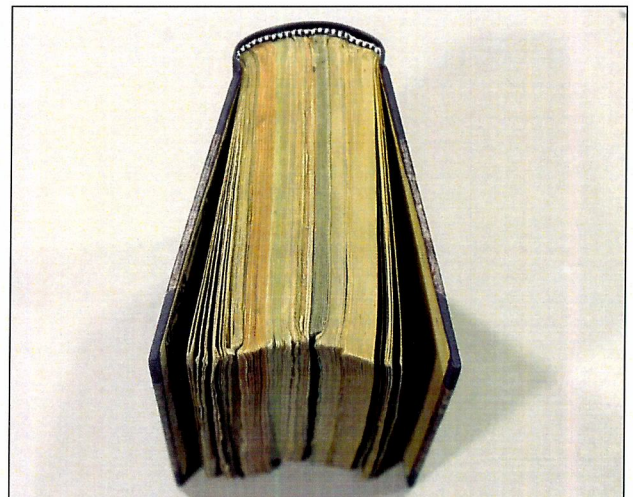
BALLAGI 257

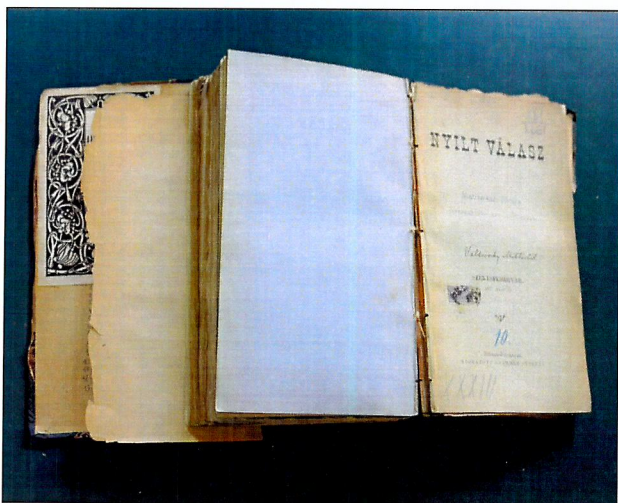
BALLAGI 257

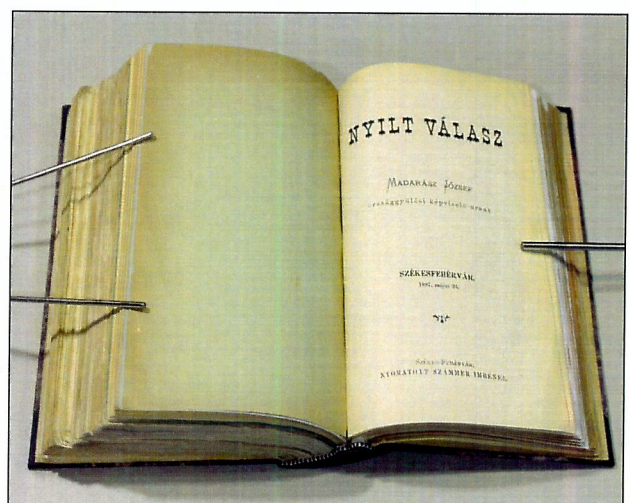
BALLAGI 258

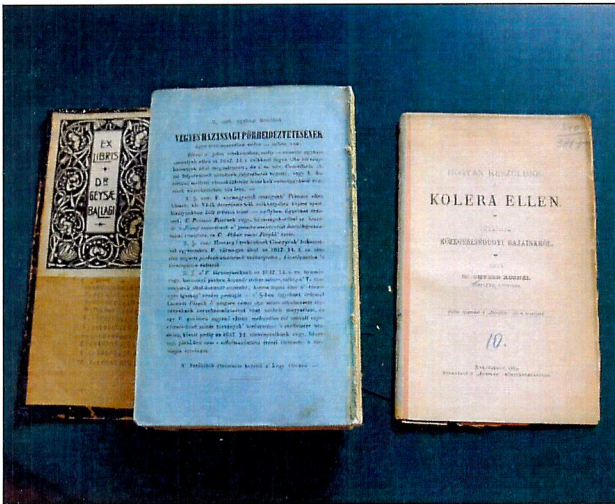
BALLAGI 258

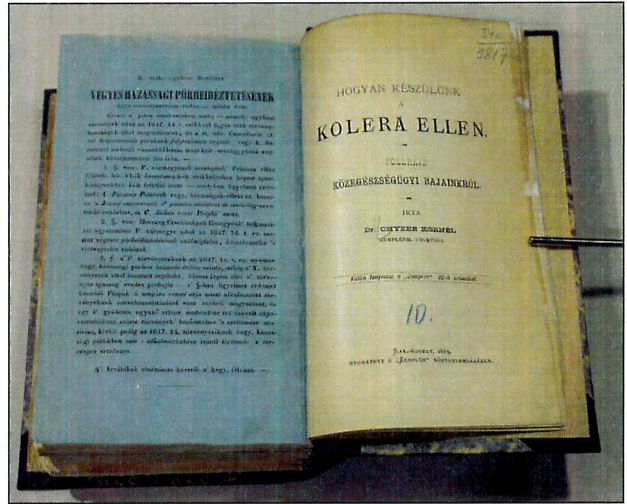
BALLAGI 261

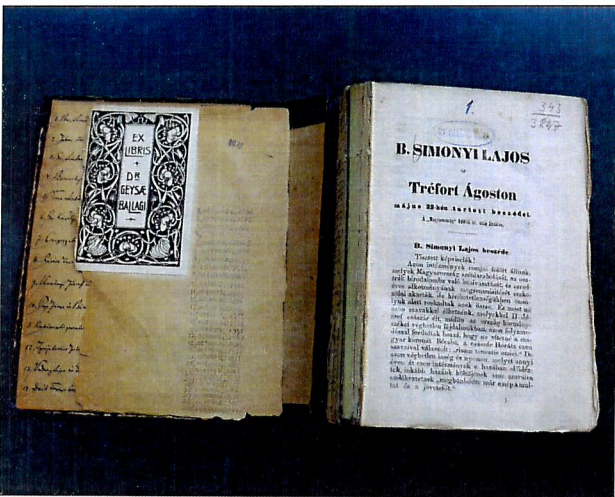
BALLAGI 261

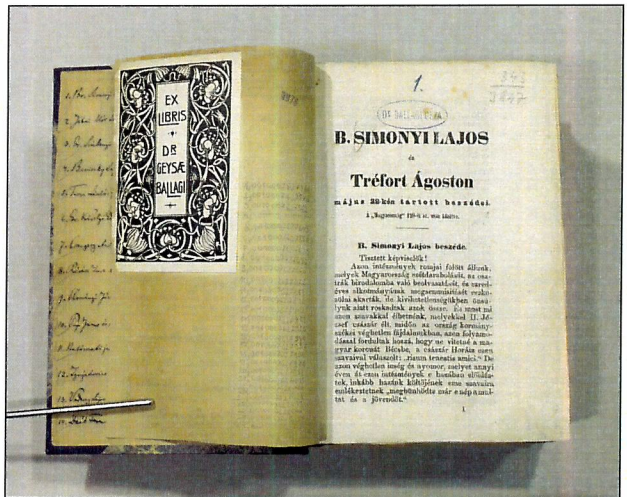
BALLAGI 340

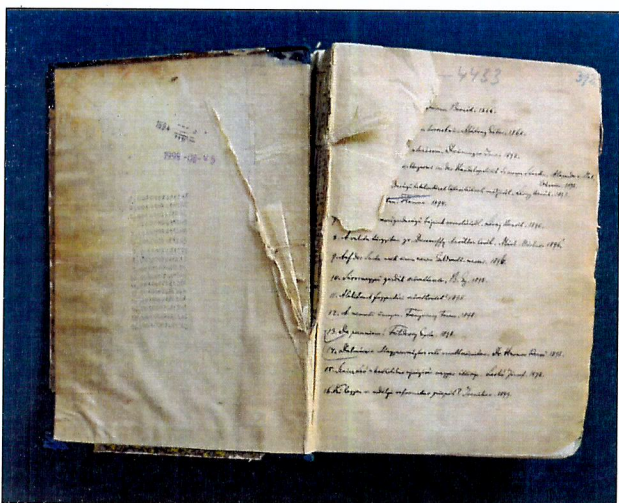
BALLAGI 340

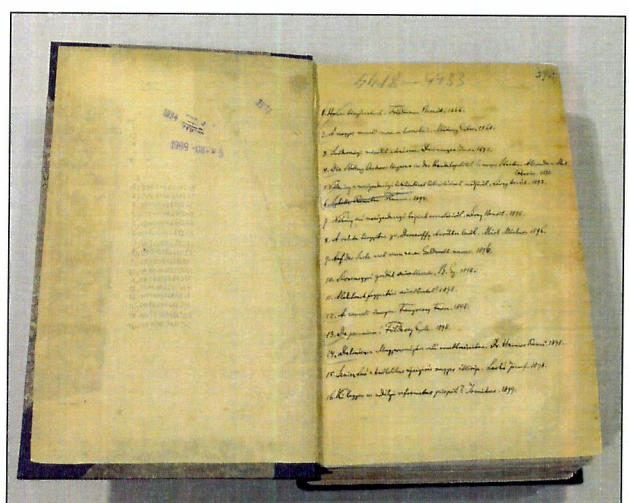
BALLAGI 343

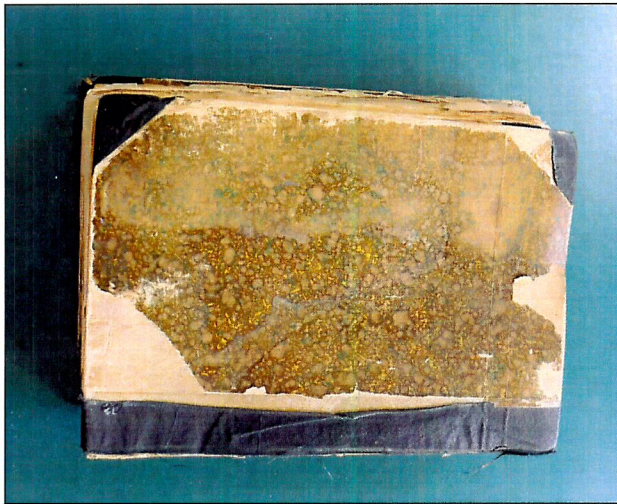
BALLAGI 343

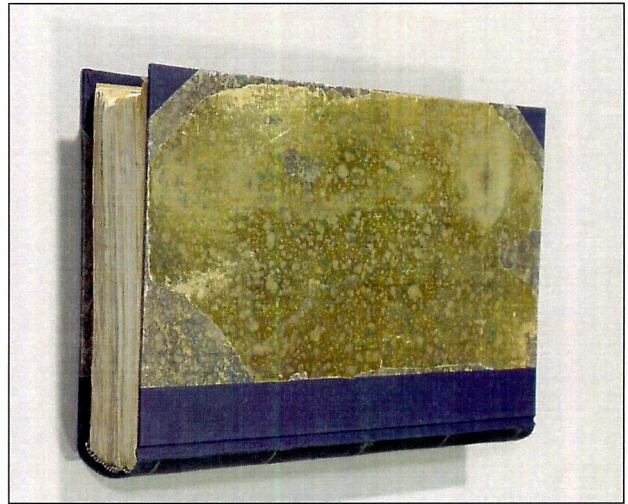
BALLAGI 392

BALLAGI 392

BALLAGI 393

BALLAGI 393

Kalocsai László
tárgyrestaurátor művész
III-8104/08

Képernyőkép a szakmai beszámoló Hungariana oldalra történő feltöltéséről

NKA pályázati beszámolók

NKA pályázati beszámolók / 2023

Intézmény neve	Pályázat címe	Megítélt összeg	Pályázati azonosító	Fájl
Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Könyvtár	Szakmai beszámoló Pápa, Könyvtár	1000000	208111/00065	Megtekintés
Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár	Schedel: Liber chronicarum (1497) restaurálása	990600	208111/00066	Megtekintés
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	A LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM KUTATÓKÖNYVTÁRÁBAN TALÁLHATÓ 19. SZÁZADI DOKUMENTUMOK RESTAURÁLÁSA	1000000	208111/00067	Megtekintés
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	„A FSZEK Ballagi-gyűjteményében található egyedi, muzeális kiadványok restaurálása”	920000	208111/00070	Megtekintés
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem	Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tittel Pál Könyvtárában található muzeális kötetek tisztítása, restaurálása	996000	208111/00071	Megtekintés
Váci Egyházmegye	A VÁCI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR J. B. HOMANN: ATLAS NOVUS ... (1716-) CÍMŰ TÉRKÉPGYŰJTEMÉNYÉBŐL TOVÁBBI 11 TÉRKÉPSZELVÉNY RESTAURÁLÁSÁRA	975	208111/00076	Megtekintés
Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára	Az „Egyedi dokumentumok restaurálása, állományvédelmi munkáinak támogatása” című pályázat beszámolója	993600	208111/00078	Megtekintés

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott **Kovácsné Koreny Ágnes** a **Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár** képviselőjeként eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény** (2016/C 262/01) **196. pontjában meghatározott**, az alábbiakban felsorolt **feltétel teljesült**:

- a támogatandó tevékenységből megvalósuló szolgáltatásokat elsősorban magyar állampolgárok veszik igénybe, ezért a támogatásban részesített tevékenység más tagállamok piacaira és fogyasztóira legfeljebb marginális hatást gyakorol.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy a feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat a szakmai beszámolóban részletesen bemutatom az alábbiak szerint:

1. A támogatott tevékenység megvalósítási helyének (helyszíneinek) ismertetése,
2. A támogatott tevékenység céljának ismertetése, és a megvalósulás körülményeinek bemutatása (a programmal elérendő cél, a megvalósításban résztvevők, a szolgáltatást igénybe vevők körének ismertetése).

Kelt: Budapest, 2023. november 20.

.....
pályázó képviselője

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott **Eszter Károly** a **Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár** képviselőjeként eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény (2016/C 262/01) 34. pontjában meghatározott**, az alábbiakban felsorolt feltétel teljesült:

- a támogatandó tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek, az általam benyújtott pályázatba foglalt tevékenységek kapcsán piaci bevételeim nem érik el működési költségek legalább felét.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy az általam benyújtott beszámolóban a fenti feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat helyszíni ellenőrzés esetén rendelkezésre bocsátom, továbbá a pénzügyi elszámolás során a támogatott tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségeket jogcímek szerinti bontásban, részletesen bemutatom.

Kelt: Budapest, 2023. november 20.

Eszter Károly

pályázó képviselője